JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
3 päivänä joulukuuta 1998 *

1. Arbeitsgericht Münchenin esittämän kysymyksen taustalla on jälleen kerran Saksan liittotasavallassa tunnettu niin sanottu vähäinen työ; kysymys koskee sitä, onko kansallisten säännösten mukainen tapa, jolla käsitellään ainoastaan joitakin tunteja viikossa tehtävän ja tietyn tulotason alle jäävän työn palkkausta, yhteensopiva miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevien yhteisön oikeuden säännösten kanssa.

2. Asioissa Nolte [1] ja Megner ja Scheffel [2] 14.12.1995 annetuissa tuomioissa yhteisöjen tuomioistuimen oli arvioitava vähäisen työn jättämistä sosiaalivakuutusjärjestelmien ulkopuolelle, kun otetaan huomioon miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaate sosiaaliturvan osalta. Nyt esillä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään lausumaan saman periaatteen soveltamisesta, tällä kertaa palkkaan ja työehtoihin.

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

3. Pääasian kantaja Andrea Krüger oli ennen lapsensa syntymää keväällä 1995 ollut lähes viisi vuotta kokoaikaisesti töissä pääasian vastaajan, Kreiskrankenhaus Ebersbergin alaisuudessa toimivan klinikan sairaanhoitajana. Häneen sovellettiin tämän johdosta vuoden 1961 *Bundesangestelltentarifvertrag*in (julkisen sektorin sopimussuhteisia työntekijöitä koskeva työehtosopimus, jäljempänä BAT) mukaista järjestelmää.

4. Tämän jälkeen Krüger sai *Bundeserziehungsgeldgesetz*in (kotihoidontuen ja hoitovapaan myöntämisestä annettu liittovaltion laki, jäljempänä BErzGG) mukaisesti lähes kolmeksi vuodeksi hoitovapaata sekä kotihoidontukea, jota maksetaan BErzGG:n 1 §:n mukaan henkilöille, jotka eivät työskentele samassa laissa tarkoitetulla tavalla kokoaikaisesti (eli yli 19 tuntia viikossa).

5. Krüger kuitenkin palasi vähän synnytyksen jälkeen, 20.9.1995, klinikalle vähäiseen työhön. Tällaiseen työhön ei liity

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Asia C-317/93, Nolte, tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4625).

2 — Asia C-444/93, Megner ja Scheffel, tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4741).

velvollisuutta liittyä sosiaaliturvajärjestelmään, ja sille on ominaista *Sozialgesetzbuch*in (sosiaaliturvasta annettu laki, jäljempänä SGB) IV osan 8 §:n mukaan se, että sitä tehdään säännöllisesti vähemmän kuin 15 tuntia viikossa ja siitä maksettava säännöllinen palkka ei ylitä tiettyä osaa peruskuukausipalkasta. [3]

6. Työskenneltyään joitakin kuukausia tässä järjestelmässä pääasian kantaja vaati 14.6.1996 Arbeitsgericht Münchenissä vuosittaisen erityislisän maksamista. Kyseessä on jouluna maksettava kuukauden palkkaa vastaava lisä, joka myönnetään sovellettavan työehtosopimuksen eli 12.10.1973 tehdyn *Tarifvertrag über eine Zuwendung für Angestellten* (jäljempänä ZTV) mukaan henkilöille, joiden työehtosopimukseen sovelletaan BAT:ta.

7. Pääasian vastaaja perusteli riidanalaista lisää koskevaa hylkäämispäätöstään sillä, että BAT:n 3 n §:n mukaan SGB:n IV osan 8 §:ssä tarkoitettua vähäistä työtä tekevät henkilöt eivät kuulu kyseisen työehtosopimuksen soveltamisalaan. Se päätteli tästä, että pääasian kantaja jäi vähäisen työn tekijänä BAT:n soveltamisalan ulkopuolelle eikä voinut tämän vuoksi vaatia vuosittaisen erityislisän maksamista.

8. Arbeitsgericht München katsoo, että koska hyvin suuri enemmistö — ennakkoratkaisupyynnön mukaan yli 90 prosenttia — BErzGG:n mukaisia etuuksia saavista henkilöistä on naisia, "BAT:n 3 n §:n määräykset merkitsevät välillistä naisten syrjintää". [4] Tästä jo käsitellystä näkemyksestä huolimatta kansallinen tuomioistuin katsoo, että se tarvitsee asiaan selvyyttä, ja pyytää yhteisöjen tuomioistuinta vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

"Onko sellainen kansallisen oikeuden normi — tässä asiassa BAT:n 3 n § yhdessä 12.10.1993 [5] tehdyn *Zuwendungs-TV*:n kanssa — ristiriidassa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa annetun direktiivin 76/207/ETY ja EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan kanssa, jossa määrätään, että sellainen työntekijä, joka tekee hoitovapaansa aikana työtä, joka ei kuulu lakisääteisen sosiaalivakuutusjärjestelmän piiriin, ei saa, toisin kuin sosiaalivakuutusjärjestelmän piiriin kuuluvat työntekijät, asianomaista tapausta koskevan työehtosopimuksen mukaisia vuosittaisia palkan erityislisiä? Onko tämä sääntely edellä mainittujen yhteisön normien mukainen erityisesti silloin, kun hoitovapaalla oleva, mutta ei työssä käyvä työntekijä saa kuitenkin työehtosopimuksen mukaan palkan erityislisän ensimmäiseltä vuodelta?"

3 — Yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa täsmennettiin, että tämä osa vastaa yhtä seitsemäsosaa peruskuukausipalkasta eli 620 DEM:aa.

4 — Ennakkoratkaisupyynnön perustelujen 1 kohta.

5 — Todellisuudessa kyse on kirjoitusvirheestä, oikea vuosiluku on 1973.

Asiassa esiin tuodut yhteisön oikeussäännöt

9. Koska ennakkoratkaisupyynnössä ei ole täydentäviä tietoja, kysymyksen sanamuodosta voidaan päätellä, että Arbeitsgericht Münchenin mukaan pääasian kantajan asemassa olevat naiset saattavat joutua kahdenlaisen yhteisön oikeussäännöissä kielletyn syrjinnän kohteeksi: toinen koskee heidän työehtojaan ja toinen heidän palkkaansa.

10. On huomattava, että ensiksi mainittu syrjinnän muoto on kielletty miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetussa neuvoston direktiivissä 76/207/ETY,[6] jonka tarkoituksena on sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan

"1. — — toteuttaa jäsenvaltioissa miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu mahdollisuuksissa työhön, uralla etenemiseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä työoloissa — — ".

11. Kuten tunnettua, perustamissopimuksen 119 artiklassa puolestaan asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus huolehtia samaa työtä tekevien miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamisesta ja pitää se voimassa. Yhteisöjen tuomioistuin on systemaattisesti katsonut, että kyseinen periaate "on osa Euroopan yhteisön perustaa".[7]

Tapauksen tarkastelu

12. Kansallisen tuomioistuimen esittämien seikkojen perusteella ei mielestäni näytä siltä, että pääasian kantajan asemassa oleva nainen voisi vedota siihen, että kansalliset säännökset ovat ristiriidassa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen kanssa työehtojen tai palkkauksenkaan osalta.

13. Ennen kuin selostan yksityiskohtaisesti niitä perusteluja, joiden nojalla päädyn tähän johtopäätökseen, on syytä esittää eräs tarkennus.

14. Saksalainen tuomioistuin viittaa kysymyksensä sanamuodossa ainakin implisiittisesti ja ennakkoratkaisupyynnön perusteluissa[8] nimenomaisesti kahdenlaisiin kansallisiin säännöksiin, joiden samanaikaisen

6 — EYVL L 39, s. 40.

7 — Tämä on vakiintunutta oikeuskäytäntöä asiassa 43/75, Defrenne II, 8.4.1976 annetusta tuomiosta (Kok. 1976, s. 455, 12 kohta) lähtien. Ks. esim. asia C-243/95, Hill ja Stapleton, tuomio 17.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3739, 18 kohta).

8 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 8 kohdassa toistetun ennakkoratkaisupyynnön otteen vastaavan kohdan sanamuoto.

soveltamisen se olettaa johtavan ristiriitaan edellä mainittujen yhteisön oikeussääntöjen kanssa. Kyseessä on yhtäältä BAT:n 3 n § — jonka soveltaminen ZTV:n määräysten kanssa johtaa asiallisesti siihen, että vähäistä työtä tekevät eivät saa jouluna maksettavaa lisää — ja toisaalta BErzGG, jossa säädetään kotihoidontuesta ja hoitovapaasta, joita voivat hakea sellaiset henkilöt, jotka eivät tee BErzGG:ssä tarkoitettua kokoaikaista työtä.

15. Kuten pääasian vastaaja ja komissio toteavat, [9] kyseessä on ilmeinen sekaannus.

16. Ryhtymättä arvioimaan kansallista lainsäädäntöä, mikä kuuluu yksinomaan kansalliselle tuomioistuimelle, voidaan todeta, että pelkästään BAT:n 3 n §:n ja ZTV:n soveltamisen perusteella voidaan todeta, ettei vähäistä työtä tekeville kuulu maksaa riidanalaista vuosittaista lisää. Hoitovapaata ja kotihoidontukea koskevilla säännöksillä, joita on sovellettu pääasian kantajaan, ei ole tältä osin minkäänlaista merkitystä. Käytettävissä olevien tietojen perusteella myöskään jouluna maksettavan lisän ja kotihoidontuen välillä ei ole mitään yhteyttä.

9 — Ks. vastaajan huomautusten 2 kohta ja komission huomautusten 22 kohta.

17. Toisin sanoen pääasian kantajalle ei ole myönnetty riidanalaista lisää sen vuoksi, että hän tekee vähäistä työtä, joka ei kuulu pakollisen vakuutuksen piiriin, eikä hoitovapaan vuoksi, johon hänellä on ollut oikeus.

18. Täydellisyyden vuoksi voidaan kuitenkin lyhyesti todeta, että kansallisen tuomioistuimen esittämä viittaus kotihoidontukea ja hoitovapaata koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön voidaan toki ymmärtää viittauksena eriarvoiseen kohteluun, joka voi merkitä syrjintää.

19. Tämän lainsäädännön mukaan hoitovapaalla olevien henkilöiden (jotka ovat toimitettujen tietojen mukaan pääosin naisia) asema vaihtelee sen mukaan, tekevätkö he vähäistä työtä vai eivät. Siten henkilöt, jotka työskenneltyään aikaisemmin kokoaikaisesti päättävät olla työskentelemättä tämän vapaan aikana, säilyttävät ZTV:n ja BAT:n määräysten mukaisesti oikeuden riidanalaiseen erityislisään hoitovapaan ensimmäisen vuoden aikana. Sitä vastoin vähäisen työn tekeminen hoitovapaan aikana johtaa BAT:n 3 n §:n ja ZTV:n määräysten mukaan siihen, että oikeus tähän lisään lakkaa.

20. Ei kuitenkaan näytä siltä, että tässä pääosin naisista muodostuvassa hoitovapaalla olevien henkilöiden ryhmässä voi-

taisiin sukupuolen perusteella tehdä ero vähäistä työtä tekevien ja muiden välillä. Tällaiset olettamukset koskevat siis lähtökohtaisesti eriarvoista kohtelua naisten välillä eikä miesten ja naisten välillä, ja ainoastaan jälkimmäiset tilanteet kuuluvat yhteisön oikeussääntöjen soveltamisalaan. Vaikka voidaan todeta kansallisen tuomioistuimen toteamalla tavalla, että "naisia syrjitään työhönotossa ja työehdoissa, koska he haluavat yhdistää työn ja lastenhoidon", [10] tällainen "syrjintä" ei kuitenkaan ole yhteisön oikeudessa kiellettyä. Kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa käsiteltävä tätä seikkaa pelkästään kansallisen oikeuden perusteella.

21. Tästä seuraa, että kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään selvittämään, onko perustamissopimuksen 119 artiklaa ja direktiiviä 76/207/ETY tulkittava niin, että kansallinen lainsäädäntö merkitsee sukupuoleen perustuvaa syrjintää, kun henkilöt, jotka tekevät vähäiseksi työksi luokiteltua palkkatyötä, jolle on ominaista vähäinen työtuntimäärä ja alhainen palkka sekä vapautus pakollisesta sosiaalivakuutuksesta, eivät saa sovellettavan työehtosopimuksen mukaista vuosittaista erityislisää, toisin kuin pakolliseen vakuutukseen kuuluvaa työtä tekevät, kun nämä säännökset koskevat huomattavasti useampia naisia kuin miehiä.

10 — Ennakkoratkaisupyynnön viimeinen kohta.

22. Ehdotan siis, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian ottamatta huomioon kansallisen tuomioistuimen esittämää eroa hoitovapaalla olevien vähäistä työtä tekevien ja hoitovapaansa aikana työtä tekemättömien välillä.

23. Jotta kansalliselle tuomioistuimelle voitaisiin tämän täsmennyksen jälkeen antaa vielä vastaus, josta on sille hyötyä, on varmistuttava siitä, että asia kuuluu mainittujen yhteisön oikeussääntöjen asialliseen soveltamisalaan, koska vähäistä työtä tekevien henkilöiden kuulumista niiden henkilölliseen soveltamisalaan tuskin voidaan enää kyseenalaistaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainituissa asioissa Nolte sekä Megner ja Scheffel antamien tuomioiden jälkeen. [11]

24. Tältä osin katson komission [12] tavoin, että viittauksella direktiiviin 76/207/ETY ei ole merkitystä.

25. Aluksi on huomattava, että kyseisen direktiivin 1 artiklan mukaan direktiivin tarkoituksena on "toteuttaa jäsenvaltioissa miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu mahdollisuuksissa työhön, uralla etenemiseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä työoloissa — — ". On kuitenkin ensinnä-

11 — Ks. mm. asia Nolte, tuomion 19 ja 21 kohta sekä asia Megner ja Scheffel, tuomion 18 ja 20 kohta.

12 — Komission huomautusten 35 kohta.

kin vaikea käsittää, miten riidanalainen määräys liittyisi näihin seikkoihin. [13]

26. Lisäksi on todettava, että joka tapauksessa silloin, jos syrjiväksi oletettuun tilanteeseen sovelletaan palkkausta koskevia säännöksiä, sitä ei voida enää tutkia samanaikaisesti direktiivin 76/207/ETY kannalta, koska "erityisesti kyseisen direktiivin toisesta perustelukappaleesta käy ilmi, ettei se koske edellä mainituissa oikeusnormeissa tarkoitettua palkkaa". [14]

27. On kuitenkin täysin selvää, että riidanalainen jouluna maksettava lisä, jonka suorittamista kantaja vaatii, on perustamissopimuksen 119 artiklassa ja neuvoston direktiivissä 75/117/ETY, [15] jossa "täsmennetään" perustamissopimuksessa vahvistettu periaate, tarkoitettua palkkaa. [16]

28. Tämä käsite koskee näiden säännösten yhteydessä ja jopa 119 artiklan toisen kohdan sanamuodon mukaan "tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoisetuna".

29. Tätä alkuperäistä määritelmää on sittemmin täydennetty yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, jossa on hyväksytty laaja tulkinta. Näiden "korvausten" alkuperällä ei siten ole merkitystä: ne ovat palkkaa siitä riippumatta, onko ne maksettu " — — työsopimuksen tai lainsäädännön perusteella tai vapaaehtoisesti". [17] Myöskään näiden korvausten oikeudellisella luonteella ei ole merkitystä 119 artiklan soveltamisen kannalta, "koska ne maksetaan työsuhteen perusteella". [18]

30. Vuosittainen erityislisä, joka perustuu työsuhteeseen ja jonka työnantaja maksaa BAT:n soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa oleviin työntekijöihin sovellettavan työehtosopimuksen perusteella, on siten perustamissopimuksen 119 artiklassa ja direktiivissä 75/117/ETY tarkoitettua palkkaa.

31. Tämän vuoksi nyt esillä olevassa asiassa tasa-arvoisen kohtelun periaatteen noudattamista on mielestäni tarkasteltava pelkästään palkkauksen osalta.

13 — Todellisuudessa ennakkoratkaisupyyntöä luettaessa näyttää siltä, että direktiiviä 76/207/ETY koskevalla maininnalla viitataan BErzGG:n tutkimiseen, minkä olen aiemmin sivuuttanut.

14 — Asia C-342/93, Gillespie ym., tuomio 13.2.1996 (Kok. 1996, s. I-475, 24 kohta).

15 — Miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 10 päivänä helmikuuta 1975 annettu direktiivi 75/117/ETY (EYVL L 45, s. 19).

16 — Ks. esim. em. asia Gillespie ym., tuomion 11 kohta ja em. asia Hill ja Stapleton, tuomion 19 kohta.

17 — Asia C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990 (Kok. 1990, s. I-1889, 20 kohta).

18 — Em. asia Gillespie ym., tuomion 12 kohta.

32. Tässä päättelyn vaiheessa voidaan aluksi todeta, että BAT:n 3 n §:n ja ZTV:n riidanalaisten määräysten soveltaminen ei merkitse kiellettyä välitöntä syrjintää: sukupuoli ei ole kriteeri, jonka perusteella kieltäydytään soveltamasta työehtosopimusta, jossa annetaan oikeus jouluna maksettavaan lisään.

33. Seuraavaksi on syytä tutkia, onko kyseessä kuitenkin välillinen syrjintä, jolle on yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ominaista "sellaisen kansallisen toimenpiteen soveltaminen, joka tosin on sanamuodoltaan neutraali mutta joka on epäedullinen huomattavasti suuremmalle prosenttimäärälle naisia kuin miehiä, ellei tämä toimi ole perusteltavissa seikoilla, jotka ovat objektiivisia ja joilla ei mitenkään syrjitä sukupuolen perusteella". [19]

34. Tällaisen syrjinnän tiedetään voivan perustua yhtä hyvin lainsäädäntöön kuin nyt esillä olevan asian tavoin mahdollisesti työehtosopimukseen. [20]

35. Kansallinen tuomioistuin pitää selvänä, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä esitettyjen vaatimusten mukaisesti riidanalaiset määräykset koskevat huomattavasti suurempaa määrää toisen sukupuolen edustajia ja täsmällisemmin "paljon suurempaa määrää naisia kuin miehiä", [21] koska 90 prosenttia BAT:n 3 n §:n ja ZTV:n soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä on naisia.

36. Minun tehtävänäni ei ole, kuten ei yhteisöjen tuomioistuimenkaan tehtävänä, tutkia tätä tosiseikkaa, jota pidän näin ollen toteen näytettynä. [22]

37. Joutuvatko nämä vähäistä työtä tekevät, pääosin naispuoliset työntekijät epäedulliseen asemaan, kun heihin ei sovelleta työehtosopimusta, jossa määrätään jouluna maksettavasta lisästä?

38. Lähtökohtaisesti tästä seikasta ei ole mitään epäselvyyttä, jos pitäydytään käytettävissä olevissa tiedoissa. Samaa työtä tekevät henkilöt, joihin sovelletaan samaa lainsäädäntöä, saavat tai eivät saa jouluna kuukauden palkkaa vastaavaa erityislisää

19 — Em. asia Hill ja Stapleton, tuomion 24 kohta. Ks. myös vastaavasti viimeaikaisista tuomioista em. asia Megner ja Scheffel, tuomion 24 kohta ja asia C-1/95, Gerster, tuomio 2.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5253, 30 kohta) ja asia C-100/95, Kording, tuomio 2.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5289, 16 kohta).

20 — Ks. esim. asia C-33/89, Kowalska, tuomio 27.6.1990 (Kok. 1990, s. I-2591, 16 kohta) ja asia C-184/89, Nimz, tuomio 7.2.1991 (Kok. 1991, s. I-297, 15 kohta).

21 — Em. asia Gerster, tuomion 30 kohta ja em. asia Kording, tuomion 16 kohta.

22 — Täsmällisyyden vuoksi on kuitenkin todettava, että Arbeitsgericht Münchenin esittämä prosenttiosuus koskee ennakkoratkaisupyynnön mukaan BErzGG:n mukaisia etuuksia saavia henkilöitä (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 8 kohta). Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on joka tapauksessa varmistua tämän prosenttiosuuden paikkansapitävyydestä siltä osin kuin se liittyy henkilöihin, joilta lisä on evätty sen vuoksi, että he tekevät vähäistä työtä.

sen mukaan, työskentelevätkö he tiettyä tuntimäärää enemmän vai vähemmän. Siinä tapauksessa, että vähäistä työtä tekevien hyväksi on olemassa muu vaikutuksiltaan vastaava järjestelmä — mikä ei ilmene asiakirja-aineistosta —, kansalliset säännökset, joissa säädetään tämän lisän myöntämisestä ainoastaan tietyille työntekijöille, ovat muiden kannalta epäedullisia.

39. Näin ollen kansallisella lainsäädännöllä, joka asettaa huomattavasti suuremman osan naispuolisia työntekijöitä kuin miespuolisia työntekijöitä epäedulliseen asemaan, on perustamissopimuksen 119 artiklassa ja direktiivissä 75/117/ETY kiellettyjä sukupuoleen perustuvia syrjiviä vaikutuksia.

40. Asia olisi toisin ainoastaan, jos tämä oletettu syrjintä voitaisiin perustella objektiivisesti.

41. Tältä osin pääasian vastaaja vetoaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Megner ja Scheffel antamaan tuomioon, jonka mukaan "— — sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa palkkatyö, jonka säännöllinen viikoittainen työaika on vähemmän kuin 15 tuntia ja jossa normaalipalkka ei ylitä peruskuukausipalkan seitsemäsosaa, jätetään lakisääteisen — — vakuutusjärjestelmän ulkopuolelle — — ei ole sukupuoleen perustuvaa syrjintää, vaikka säännökset koskisivat selvästi useampia naisia kuin miehiä, *jos kansallinen lainsäätäjä on voinut perustellusti olettaa, että tällainen lainsäädäntö oli tarpeen sellaisen sosiaalipoliittisen tavoitteen saavuttamiseksi, joka ei ole sukupuoleen perustuvaa syrjintää*". [23]

42. On syytä muistaa, että tämän asian yhteydessä tuotiin erityisesti esiin tarve säilyttää tasapaino yhtäältä vakuutettujen ja työnantajien maksamien vakuutusmaksujen ja toisaalta vakuutustapahtuman toteutuessa maksettujen etuuksien välillä voimassa olevassa vakuutusjärjestelmässä, jonka rakennetta ei muutoin olisi voitu säilyttää. [24] Riidanalainen määräys voitiin perustella myös työllisyyspoliittisella tavoitteella. [25] Palaan tähän kysymykseen jäljempänä.

43. Se, että vähäistä työtä tekevät on jätetty kansallisen sosiaalivakuutusjärjestelmän ulkopuolelle — mitä ei siis pidetä syrjivänä — on pääasian vastaajan mukaan perustana sille, että samat henkilöt jätetään BAT:n 3 n §:n mukaan ilman riidanalaista lisää. Se, että velvollisuutta maksaa sosiaalivakuutusmaksuja ei ole, on oikeutettu peruste jättää vähäistä työtä tekevät henkilöt työehtosopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

23 — Tuomion 32 kohta, kursivointi tässä.
24 — Ibidem, 26 kohta.
25 — Ibidem, erityisesti 27, 28 ja 30 kohta.

44. Pääasian vastaaja katsoo edelleen, että käänteisesti BAT:n soveltaminen vähäistä työtä tekeviin henkilöihin ja siten etuuden myöntäminen heille samalla perusteella kuin henkilöille, jotka ovat velvollisia vähentämään bruttopalkastaan vakuutusjärjestelmän mukaiset maksut, johtaisi siihen, että vähäistä työtä tekevät saisivat ilman perusteltua syytä selvästi korkeampaa nettotuntipalkkaa kuin vakuutusmaksujen suorittamiseen velvolliset henkilöt.

45. Esitetty päätelmä on mielestäni kuitenkin jokseenkin virheellinen.

46. Ensinnäkään en taida oikein käsittää, miten sosiaalivakuutusmaksujen suorittamisvelvollisuuden puuttuminen voisi oikeuttaa — tai miten sillä olisi edes syyyhteyttä — siihen, ettei henkilölle myönnetä tietyssä työehtosopimuksessa määrättyä palkkana pidettävää etuutta. Asia koskee kahta seikkaa — sosiaalivakuutusta ja palkkausta — joiden tulkinta ei ole systemaattista tai ainakaan selvää.

47. Päinvastoin esimerkiksi edellä mainitussa asiassa Megner ja Scheffel annetussa tuomiossa korostetaan sitä, että vakuutusjärjestelmässä sosiaalivakuutusmaksut ja vakuutustapahtumien perusteella maksettavat suoritukset saattavat vastata toisiaan. Järjestelmän elinkelpoisuuden säilyttäminen siten, että maksut ja etuudet vastaavat tarkasti toisiaan, oli joidenkin hallitusten mukaan peruste sille, että vähäistä työtä tekevät henkilöt jätettiin lakisääteisten sosiaaliturvajärjestelmien ulkopuolelle, eikä yhteisöjen tuomioistuin ollut niiden kanssa eri mieltä.[26]

48. Myöskään pääasian vastaajan esittämä huoli siitä, että vähäistä työtä tekevät saavat tosiasiallisesti korkeampaa palkkaa kuin saman työehtosopimuksen piiriin kuuluvat muut työntekijät, ei ole mielestäni perusteltu.

49. On toki niin, että jos vähäistä työtä tekevät työntekijät saisivat muiden työntekijöiden tavoin vuoden lopussa maksettavan lisän, heitä suosittaisiin tietyllä tavalla, koska he saisivat pelkästään absoluuttisina lukuina tarkasteltuna tosiasiassa korkeampaa palkkaa kuin BAT:n piiriin kuuluvat työntekijät, koska heidät on vapautettu suorittamasta lakisääteisen sosiaalivakuutusjärjestelmän mukaisia maksuja.

50. On kuitenkin syytä pitää mielessä, kuten komissio toteaa,[27] ettei tämä palkkausta koskeva etuus voi poistaa tämän kaltaiseen työhön liittyviä epäkohtia erityisesti sosiaalivakuutuksen osalta. Siten

26 — Ibidem, tuomion 26 kohta.

27 — Komission huomautusten 55 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

pakollisesta sosiaalivakuutuksesta vapauttaminen ei useimmissa tapauksissa ole erityinen etuoikeus.[28] Näin voidaan päätellä myös yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainituissa asioissa Nolte sekä Megner ja Scheffel antamista tuomioista, koska ryhtyessään tutkimaan välittömästi esitettyjä oikeuttamisperusteita yhteisöjen tuomioistuin katsoi implisiittisesti mutta väistämättä, että tällainen vapautus merkitsi epäedullista asemaa.

51. Vaikka tämä perustelu ei siis voi merkitä objektiivista oikeuttamisperustetta, katson sitä vastoin, toisin kuin komissio esittää,[29] että on syytä tutkia aivan erityisesti, vaikuttaako vuosittaisen lisän maksaminen mahdollisesti vähäistä työtä tekevien henkilöiden työllisyyttä heikentävästi.

52. Katsoin jo edellä mainituissa asioissa Nolte sekä Megner ja Scheffel antamissani ratkaisuehdotuksissa,[30] että vähäisen työn järjestämiseen tai vähäisen työn järjestelmään liittyvistä puutteellisuuksista huolimatta sillä on se etu, että tietty osa väestöstä voidaan integroida työelämään, kun tämä osa väestöstä muutoin saattaisi jäädä työelämän ulkopuolelle. Työttömyyden ja laillisten työmarkkinoiden ulkopuolisen työn vähentämiseen tähtäävässä politiikassa ei ole lainkaan mahdotonta, että vähäisen työn teettäminen pyritään tekemään työnantajien kannalta houkuttelevaksi sosiaalikuluista vapauttamisella tai esimerkiksi vapauttamalla erityislisän maksamisesta. Huomautin myös, että yhteisöjen tuomioistuin oli katsonut tässä mielessä pieniin yrityksiin kohdistuvien velvoitteiden keventämiseen tähtäävän politiikan olevan objektiivinen oikeuttamisperuste, johon ei liity sukupuoleen perustuvaa syrjintää, sillä näillä yrityksillä "on olennainen asema Euroopan yhteisön taloudellisessa kehityksessä ja työpaikkoja perustettaessa".[31]

53. Yhteisöjen tuomioistuin on erityisesti puoltanut tätä perustelua asioissa Nolte sekä Megner ja Scheffel antamissaan tuomioissa. Vaikka tästä oikeuskäytännöstä muistetaan usein se, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyi sosiaalipoliittisen perustelun,[32] yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, ettei myöskään *työllisyyspoliittiseen* tavoitteeseen liity sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja että sillä voidaan sellaisenaan perustella kielletty eriarvoinen kohtelu.

54. Mielestäni nyt esillä olevaa asiaa on tarkasteltava tästä näkökulmasta.

55. On nimittäin täysin ymmärrettävää, että työehtosopimuksen allekirjoittajina

28 — Tähän johtopäätökseen päädyin edellä mainituissa asioissa Nolte sekä Megner ja Scheffel antamissani ratkaisuehdotuksissa, 44—51 kohta ja erityisesti 47 kohta.

29 — Komission huomautusten 51 kohta.

30 — Ks. erityisesti 74 kohta.

31 — Asia C-189/91, Kirsammer-Hack, tuomio 30.11.1993 (Kok. 1993, s. I-6185, 33 kohta).

32 — Tämä johtuu varmasti siitä, että tuomioiden perusteluista poiketen tuomiolauselmissa viitataan ainoastaan tähän sosiaalipoliittiseen tavoitteeseen oletetun syrjinnän perustelemiseksi eikä mm. em. asiassa Megner ja Scheffel annetun tuomion 30 kohdassa ja em. asian Nolte 34 kohdassa mainittuun työllisyyspoliittiseen tavoitteeseen.

olevat työmarkkinaosapuolet ovat sopineet antavansa erityisen kohtelun vähäistä työtä tekeville henkilöille heidän työllistämisensä tai laajemmin yleensä työllisyyden edistämiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainituissa asioissa antamissaan tuomioissa hyväksynyt tämän heidän sosiaaliturvansa osalta. Mikään ei estä samojen perustelujen soveltamista palkkaukseen.

56. Tämän vuoksi katson, että työllisyyspoliittisella tavoitteella voidaan objektiivisesti perustella ilman minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää se, että vähäistä työtä tekevät henkilöt jätetään BAT:n soveltamisalan ulkopuolelle ja siten ilman riidanalaista vuosittaista lisää.

57. Totean vielä, kuten yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa on katsottu, että vähäistä työtä tekevien henkilöiden hyväksyminen jouluna maksettavasta lisästä määräävän työehtosopimuksen soveltamisalaan johtaisi siihen, että tämän kaltaisen työn käsite sinänsä muuttuisi selvästi. Vähäistä työtä tekevä henkilö, joka saa vuoden lopussa ylimääräisen kuukauden palkkaa vastaavan summan, saisi palkkaa, joka ylittää sen rajan, johon asti hänet vapautettaisiin Saksan sosiaaliturvajärjestelmän maksuista. Tällä tavoin vähäisen työn järjestelmä — jonka yhtenä tunnusmerkkinä on juuri sosiaaliturvajärjestelmästä vapauttaminen — kyseenalaistettaisiin. On kuitenkin yksin Saksan hallituksen tehtävänä omassa työllisyyspolitiikassaan arvioida, onko tällainen kyseenalaistaminen tarkoituksenmukaista.

Ratkaisuehdotus

58. Edellä esitetyn perusteella ehdotan Arbeitsgericht Münchenin esittämään kysymykseen seuraavaa vastausta:

EY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa sekä miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 10 päivänä helmikuuta 1975 annettua neuvoston direktiiviä 75/117/ETY on tulkittava seuraavasti: työehtosopimusten määräykset, joiden mukaan vähäiseksi työksi määriteltyä palkkatyötä tekevät henkilöt, jotka on vapautettu pakollisesta sairausvakuutuksesta ja jotka työskentelevät säännöllisesti alle 15

tuntia viikossa ja joiden säännöllinen palkka ei ylitä tiettyä osaa peruskuukausipalkasta, eivät saa muille samojen työehtosopimusten soveltamisalaan kuuluville työntekijöille maksettavaa vuosittaista erityislisää, eivät merkitse sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Näin on riippumatta siitä, koskevatko nämä määräykset huomattavasti useampia naisia kuin miehiä, jos työmarkkinaosapuolet ovat voineet perustellusti olettaa, että kyseiset työehtosopimukset ovat olleet tarpeen sellaisen työllisyyspoliittisen tavoitteen saavuttamiseksi, johon ei liity sukupuoleen perustuvaa syrjintää.